

Datum: 2025-05-13

Yttrande till Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 7661-25

**Österåkers kommun, näringslivs- och arbetsmarknadsnämnden,
yttrande gällande begäran om laglighetsprövning enligt kommunallagen
av näringslivs- och arbetsmarknadsnämndens beslut den 25 mars 2025
rörande reviderad delegationsordning.**

Bakgrund

Den 16 december 2013 fattade Österåkers kommunfullmäktige beslut om konkurrensutsättning av kommunal vuxenutbildning inklusive SFI genom upphandling i samverkan med andra kommuner (Dnr KS 2013/321-615). Vid tillfället hade kommunen en beställar-/utförarorganisation. Egen regi skulle fortsättningsvis erbjuda vuxenutbildning enligt samma villkor som externa leverantörer. Initialt genomfördes upphandling enligt lagen om offentlig upphandling (2007:1091) (LOU).

I juni 2016 avkunnade EU-domstolen en dom som innebar att upphandlande myndigheter kan upphandla varor och tjänster som inte omfattas av lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV), i form av ett auktorisationssystem, utan att tillämpa lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU).

Från och med den 1 juli 2017 infördes auktorisationssystem inom grundläggande och gymnasial vuxenutbildning, medan Sfi och vissa gymnasiala kurser fortfarande låg kvar i avtal inom LOU. I november 2017 beslutade Skolnämnden (beställarnämnd) i Österåkers kommun, Dnr SKOL15 2017/0256, att från den 1 juli 2018 införa auktorisationssamverkan även för Sfi och de gymnasiekurser som fortfarande omfattades av avtal enligt LOU.

Nuläge

Inom Vux Norrort har Österåkers invånare tillgång till över 300 kurser vuxenutbildning, både SFI och utbildning på gymnasial och grundläggande nivå inom det valfrihetssystem där över 20 utbildningsanordnare verkar. Via Kunskapscentrum Nordost (KCNO) har Österåkers invånare tillgång till studievägledning och studielokaler. All antagning, administration och handläggning sker hos KCNO på uppdrag av kommunerna i samarbetet: Täby, Vaxholm, Danderyd, Vallentuna och Österåker.

Inom auktorisationssamarbetet sker löpande av- och påauktorisering av kurser hos anordnare. Sådan anpassning av utbudet inom valfrihetssystemet innebär ingen förändring i vuxenutbildningens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet. Sådan är funktionaliteten i ett valfrihetssystem.

Rektor har enligt 2 a kapitlet 10 § skollagen (2010:800) rätt att besluta om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

På grund av färre sökande till Komvux Österåker under flera år har verksamheten arbetat med och arbetar kontinuerligt med anpassning av kursutbudet.

Revideringen av delegationsordningen

Bakgrunden till behov av den nu aktuella revidering av delegationsordningen var behov av överensstämmelse med Österåkers kommuns samverkansavtal med Vux Norrort (Samverkansavtal avseende auktorisationssystem för vuxenutbildning, beslutat 2024-05-28, dnr NAN 2024/0017). Genomförda revideringar rörde att lägga till punkterna 24, 25 och 26 (bilaga 6). Samma revideringar genomförs under våren 2025 av samtliga kommuner inom Kompetenscenter Nordost (KCNO).

Enligt nämndens delegationsordning punkt 15 beslutar rektor om utbildningen på en kurs ska upphöra samt på nytt erbjuda utbildning. Denna punkt har funnits i delegationsordningen för vuxenutbildning under lång tid tillbaka. Både då vuxenutbildningen fanns under Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, (bilaga 5, punkt 4.2, Dnr GVN 2021/0105) och sedan tillskapandet av Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnden i januari 2023 (bilaga 4).

Nämndens beslut om reviderad delegationsordning 25 mars 2025 rörde förvisso att anta en reviderad delegationsordning i sin helhet. Dock var de justeringar som var orsaken till revideringsbehovet på intet sätt sammankopplade med rektors rätt att besluta vilka kurser som ska ges. Beslutet fattades vid nämndens sammanträde 25 mars 2025, i konsensus. Samtliga nämndledamöter deltog utan reservation.

I delegationsordningen fastslås inledningsvis att ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet inte får delegeras.

Vuxenutbildningens mål, inriktning, omfattning och kvalitet regleras sedan 2013 genom upphandling och sedermera auktorisation och uppföljning av avtalen som ingås. Auktorisationsavtal inklusive ersättningsnivåer och samverkansavtal fastställs i nämnden. Senaste beslutet om reviderat avtal fattades vid nämndens sammanträde i maj 2024 (bilaga 6, protokoll daterat 2024-05-28). Ett reviderat auktorisationsavtal inför 2026 bereds för beslut till nämndens sammanträde den 27 maj 2025.

Rättslig reglering

Av 6 kap. 37 § kommunallagen (2017:900) följer att en nämnd får delegera beslutanderätten till presidiet, ett utskott, en ledamot, en ersättare eller en automatiserad beslutsfunktion i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. En nämnd får även uppdra åt en anställd att besluta enligt 7 kap. 5-8 §§.

I 7 kap. 5 § stadgas att en nämnd får uppdra åt en anställd hos kommunen eller regionen att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden, dock inte i de fall som avses i 6 kap. 38 §.

Enligt 6 kap. 38 § får beslutanderätten inte delegeras när det gäller

1. ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet,
2. framställningar eller yttranden till fullmäktige liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av fullmäktige har överklagats,
3. ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
4. ärenden som väckts genom medborgarförslag och som lämnats över till nämnden, eller
5. ärenden som enligt lag eller annan författning inte får delegeras.

Beslutanderätten får inte heller delegeras till en automatiserad besluts-funktion när det gäller

1. ärenden där beslut överklagas enligt bestämmelserna i 13 kap.,
2. ärenden där beslut enligt lag eller annan författning inte får överklagas,
3. ärenden om upphandling, eller
4. ärenden om auktorisations- eller valfrihetssystem.

Grunder för bestridandet

Ett eventuellt fel har saknat betydelse för ärendets utgång

Först och främst kan konstateras att ett upphävande av det överklagade beslutet inte skulle få några som helst konsekvenser för den del av delegationsordningen som klaganden menar är felaktig eftersom den delen ser exakt likadan ut i den tidigare delegationsordningen, vilken alltså är den delegationsordning som skulle gälla om nu överklagat beslut upphävs. Redan på den grunden bör således överklaganden avslås med stöd av 10 kap. 9 § kommunallagen som föreskriver att om ett fel har saknat betydelse för ärendets utgång, behöver beslutet inte upphävas.

Den beslutade delegationsordningen

I förevarande fall är det inte fråga om automatiserade beslutsfunktioner utan delegation till fysiska beslutsfattare (specifikt rektor). Det ska också påpekas att hur nämnden väljer att manifesteras sina delegationer till såväl anställda som till presidiet, ett utskott, en ledamot, en ersättare eller en automatiserad beslutsfunktion inte omfattas av några formkrav. Nämndens delegationer kan således ta sig olika uttryck. Nu aktuell delegationsordning följer emellertid gängse standard sedan decennier tillbaka för delegationsordningar för nämnder i kommuner.

Som framgår av delegationsordningen, vilket påpekats ovan, gäller inte delegationerna i delegationsordningen för ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet. Det betyder alltså att en bedömning av om delegering är möjligt måste dock göras av delegaten i varje enskilt fall för att säkerställa att beslut inte fattas i strid med delegationsförbudet i 6 kap. 38 § kommunallagen. Att systemet är tänkt att fungera precis på det sättet följer av förarbetena till bestämmelserna varit sägs att det ligger i systemet att en anställd som på grund av delegering får handlägga en viss grupp av ärenden inte får fatta beslut i ett enskilt ärende om ärendet inte är delegeringsbart enligt bestämmelsen om delegeringsförbud (se prop. 1990/91:117 s. 203 f vari hänvisas till från prop. 2016/17:171 s. 377).

Näringslivs- och arbetsmarknadsnämndens delegationsordning använder sig av den modell som i princip samtliga nämnder i samtliga kommuner i landet använder och har använt sedan den förra kommunallagen trädde i kraft den 1 januari 1992 (de nuvarande delegationsbestämmelserna fick då sin principiella utformning). Modellen innebär att de olika delegationsärendena beskrivs i delegationsordningen där dessutom delegaten i form av funktion och inte person anges samt i förekommande fall även laghänvisningar. Men som följer av inledningen i delegationsordningen omfattar de av nämnden givna delegationerna inte ärenden som faller in under delegationsförbudet i 6 kap. 38 § kommunallagen, dvs. bl.a. ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet. För det fall ett ärende bedöms omfattas av delegationsförbudet får handläggaren/delegaten – i förevarande mål rektor - ”lyfta” ärendet till nämnden för beslut.

I föreliggande yttrande bemöts inte ogrundade påståenden rörande uttalanden i media. Vi känner alla till medias ständiga strävan att skapa rubriker.

Sammanfattning

Det kan sammanfattningsvis konstateras att Klagandena inte har förstått hur delegationsordningen är uppbyggd och fungerar. Som redogjorts för ovan är delegationsordningen utformad helt i enlighet med såväl gällande bestämmelser som den gängse modellen för delegationsordningen från nämnder i kommuner och det saknas således grund för att i enlighet med 10 kap. 8 § kommunallagen upphäva nämndens beslut om antagande av delegationsordningen.